

STARGATE

MEDLEMSBLAD FÖR CLUB COSMOS

Tredje gången gillt

En gång är ingen gång. Två gånger är en vana. Tre gånger är en tradition! När nu det tredje numret av Stargate skickas ut kan vi således lite förhoppningsfullt konstatera att den senaste versionen av Stargate har gått från ett unikum till en tentativ tradition.

I det här numret finns information om novelltävlingen men också texter om rymdfart. Som i det tidigare numret finns också en liten bild som man kan klura på, en bild från förr som kanske känns igen.

Väl mött!
Louise Bengtsson Rylander, ordförande.

Bilder från förr

Nedan finns en bild från en Göteborgskongress. Cosmoiterna sitter här och lyssnar på ett föredrag av A.R. Yngve. Men vad hette kongressen och vilket år var det? Svaren finns längst ned på den tredje sidan.

En av de mest populära bilderna i årets novelltävling.

Rekord i inskickade bidrag till novelltävlingen

ÅRETS NOVELLTÄVLING HAR SLAGIT REKORD I ANTAL INSKICKADE BIDRAG. NU ÅTERSTÅR ENBART URVAL OCH PRISUTDELNING.

Den 31 oktober stängde möjligheten att skicka in fler bidrag till årets novelltävling. Deadlinen var nådd och med det kunde vi också konstatera att ett rekord var satt. Till tävlingen hade nämligen 75 bidrag skickats in, mer än övriga års tävlingar sammantagna. Det första bidraget, *Uppdrag i rymden*, skickades in redan den 13 maj och de sista bidragen kom in samma dag som deadlinen stängde.

Årets novelltävling utgick från att skriva en novell utifrån en av de 21 inspirationsbilderna som lagts upp på föreningens hemsida. Det var många olika bilder som valdes men de populäraste var en bild på en svart skepnad med gula ögon, återgiven här ovan, och en bild från månen med jorden i bakgrunden och en uppsättning fotspår i förgrunden. Näst mest populära var en bild på en flaska där det stod "Fine Space Port" samt en bild på ett växthuslaboratorium. Vinnarna av tävlingen kommer att presenteras i slutet av året och de vinnande novellerna kommer att kunna läsas på föreningens hemsida.

I DET HÄR NUMRET

NOVELLER

s. 1

ISS OCH RYMDFART

s.2

ETA CARINAE

s.3

RYMDFART

Halloween i rymden

Hur firas halloween på ISS?

Halloween har nu kommit och gått. Pumpor har dykt upp på stan och konstgjorda spindelnät har piffat upp skyltfönster och hem. Alla cosmoiter har kanske inte deltagit i den här amerikaniserade traditionen men några som regelbundet gör det är besättningen på den internationella rymdstationen, ISS. Under flera olika expeditioner har besättningen uppmärksammat halloween genom att klä ut sig eller karva halloweenpumpor i apelsiner. Dräkterna har varierat, stundtals består de av klädesplagg som har tagits med från jorden men flera dräkter har också konstruerats på plats av material som har funnits ombord på färjan. Här finns tre bilder vilka visar besättningen i sina halloweenkostymer.

Ovan till höger syns fyra medlemmar ur expedition 61 som startade i oktober 2019 och avslutades i februari i år. På bilden ser vi amerikanerna Christina H. Koch, Andrew R. Morgan, Jessica U. Meir samt italienaren Luca S. Parmitano. Att ISS vid detta tillfälle uppenbarligen sköttes av bland annat en pirat samt en apa skall kanske inte inge förtroende.

På den mellersta bilden ser vi återigen italienaren Luca S. Parmitano som här får möjligheten att flyga som Superman, en upplevelse som är få förunnad. Bilden är från halloweenfirandet som expedition 37 hade år 2013.

Nederst ser vi amerikanskan Nicole P. Stott i en voluminös orangefärgad halloweenkjol. Fotot togs år 2009 i samband med expedition 21s tur på ISS.

Expedition 61 år 2019.

Expedition 37 år 2013.

Expedition 21 år 2009.

<https://www.nasa.gov/feature/space-station-20th-halloween-on-iss>

RYMDFART

Kommersiella raketer på uppgång

För några decennier sedan skulle tanken på kommersiella raketer och astronauter vara mycket främmande för många. Rymdfart sågs som en industri styrd av stater och finansierad av supermakter, inte som något som privatpersoner eller enskilda företag skulle kunna slå sig på. Framtiden är ju dock som bekant svår att sia om och nu finns flera privata aktörer på marknaden.

Richard Bransons företag Virgin Galactic är ett av de kommersiella företagen som strävar mot rymden. Företaget har som mål att möjliggöra rymdturism där besökare skall kunna få uppleva korta suborbitala färder i rymden. Det har haft sina motgångar, exempelvis kraschen av VSS Enterprise, men också sina framgångar med VSS Unity som nådde en höjd av 89,99 km år 2019.

Virgin Galactic är dock inte det företag som har nått längst eller som har skapat störst rubriker den senaste tiden. Här finner vi istället Elon Musks företag SpaceX vars mål bland annat är att föra människor till Mars. Det här företaget samarbetar med NASA och de har byggt och skickat upp raketer till den internationella rymdstationen. En av deras raketer, uppskickad i maj i år, är den första bemannade raketen som har skickats upp från amerikansk mark sedan 2011. Raketen bestod av en Falcon 9-raket som sköt upp rymdkapseln Crew Dragon bemannad av Bob Behnken och Doug Hurley.

Nästa intressanta händelse på den kommersiella rymdmarknaden kommer att ske redan om några få dagar, den 14 november. Då kommer SpaceX att skicka upp en avlösning till ISS. Expeditionen, SpaceX Crew-1, består av amerikanerna Shannon Walker, Victor Glover och Mike Hopkins samt japanen Soichi Noguchi.

För de som hade önskat delta i en liknande rymdfärd går det att testa de manuella kontrollerna i SpaceXs Dragon 2 raket i en simulator. Där går det att prova på att docka med ISS.

<https://iss-sim.spacex.com>

Sorgligt nog får jag konstatera att om undertecknad hade haft uppdraget som pilot hade nu hela ISS varit på väg att brinna upp i jordens atmosfär.

De nämnda företagen har följande hemsidor:

<https://www.virgingalactic.com/>

<https://www.spacex.com/>

BILD

Page 3 Eta Carinae

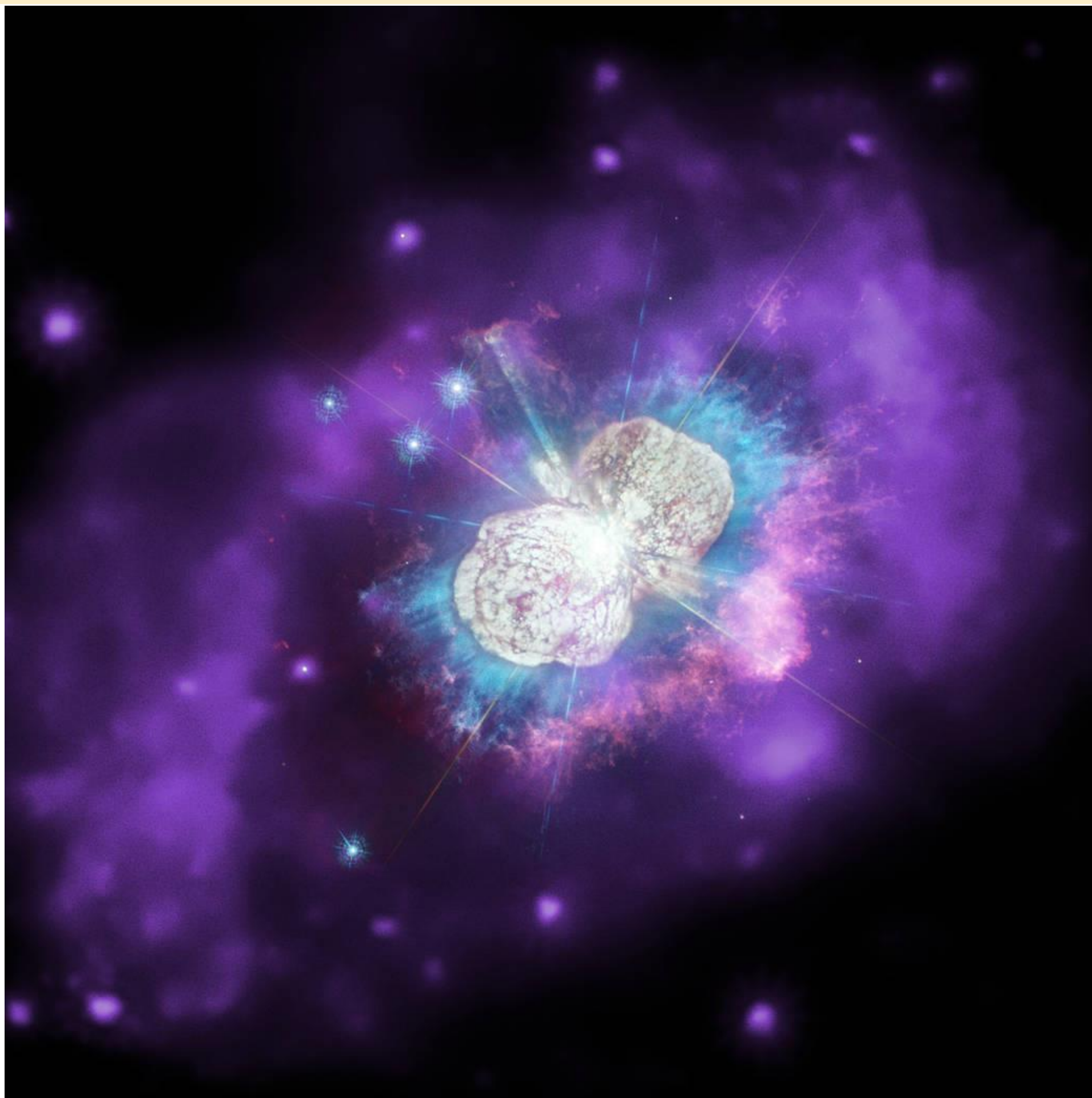
Stargates page 3 bild visar ett stjärnsystem bestående av två mycket ljusstarka stjärnor. De två stjärnorna ligger på ett avstånd av 7 500 ljusår från oss och kretsar mycket nära kring varandra. Den största stjärnan hade ursprungligen uppskattningsvis en massa större än 100 solmassor och den har fått flera utbrott vilket har resulterat i att den har varierat i ljusstyrka. Inom en tämligen snar framtid (med astronomiska mått mätt) beräknas den explodera i en supernova.

Stjärnan är dessvärre inte synlig på våra breddgrader men vi kan däremot kompensera denna brist med vackra bilder.

Bilden har tagits fram och anpassats genom observationer från Hubble och Chandra. Det vita ljuset är optiska data från Hubbleteleskopet och cyanfärgen illustrerar ultraviolett observerat genom samma teleskop. Den lila färgen illustrerar röntgenstrålning som har studerats genom Chandra.

Bilden återfinns på NASAs hemsida via följande länk:

https://www.nasa.gov/mission_pages/chandra/images/eta-carinae.html

Text: Louise Bengtsson Rylander

Om någon vill tipsa om en fandomaktivitet, eller om någon har en liten text om astronomi som hade passat in i medlemsbladet, mejla gärna info@clubcosmos.net

Svar på bildfrågan: ConGräs (Höstkongress), 2016. Hedersgäst var A:R. Yngve. Kongressen hölls i Argostugan.